

GORICA

(Zjutranje izdanje.)

Uredništvo in upravnništvo se nahajata v „Narodni tiskarni“, ulica Vetturini h. št. 9.
Dopise je nasloviti na uredništvo, oglase in naročnino pa na upravnništvo v Gorice. Oglasi se računajo po petih vrstah in sicer ako se tiskajo 1-krat po 14 vin., 2-krat po 12 vin., 3-krat po 10 vin. Ako se večkrat tiskajo, računajo se po pogodbi.

Izdajatelj in odgovorni urednik Josip Marušič.

Tiska „Narodna tiskarna“ (odgov. J. Marušič).

Bojkot in mi.

I.

Društva in zavode, katerih si nista mogla dr. Tuma in Gabršček osvojiti, sta začela v smislu svojega programa napadati, razdirati in — bojkotirati. Bojkot, in sicer bojkot v najostudnejši obliki je zasnoval Gabršček proti „Krojaški zadrugi“. Naša domača zgodovina ne pozna enakega nesramnega z'očinskega boja na gospodarskem polju! Dasi je Gabršček dobro vedel, da je „Kr. z.“ slovensko trgovsko podjetje, ki je v prejšnjih letih podpiralo s čistim dohodkom tudi slovensko šolstvo v Gorici, četudi mu je bilo znano, da so med deležniki te slovenske zadruge tudi ubogi slovenski obrtniki, uboge slovenske dekle, ki bi bile v služaju poloma „Kr. zadruge“ izgubile svoj zadnji krvavo prisluženi vinar, jo je hotel vendar uničiti in ji je pisal mrtvaški list v brezštevilnih člankih, naslovljenih „Krojaška zadruga“... propadla.

Oglejmo si herostratsko počenje tega človeka!

Ko je bila prišla „Kr. zadruga“ po krivdi Gabrščkovega somišljenika Avrelija Bisail-a v denarne zadrege, je Gabršček z infamno doslednostjo razsajal v „Soči“ skoro celo leto 1903 proti nji in proti „Centralni posojilnici“, ki jo je skušala rešiti pogina. Upropastiti je hotel „Kr. zadrugo“ in z njo „Centralno pos.“ Ta zlobni namen je razkril v št. 65. „Soče“ leta 1903 z besedami: „Jaz mesarim „Kr. zadrugo“ in „Centralno pos.“ z največjim mesarskim nožem, da so rane na klerikalnem telesu velike in skeleče.“ To mesarjenje ni imelo zaželjenega vspeha, zato je našental goriske in dunajske židovske upnike „Kr. zadruge“, da so jo hkratu naskočili in skoro v konkurz spravili. Ko je bil s pomočjo „Centralne posojilnice“ tudi ta napad odbit, je zahteval pri okrožni sodnji otvoritev konkurza „Kroj. zadruge“. Tudi ta naklep se ni posrečil, in Gabršček je zahteval v posebni vlogi, da naj sodnja ustavi vsako daljno poslovanje na ime „Kr. zadruge“. Ko je pogorel tudi s to vlogo, je skušal zadrževati rešilno akcijo „C. posojilnice“ s tem, da je na vsak način odganjal odjemalce

LISTEK.

Nekaj pojasnil

gospodu ocenjevalcu opisa Št. Mavra.

Meseca oktobra m. l. je priobčil tovariš g. Jos. Balič v podlistku „Gorice“ oceno o mojem gori imenovanem opisu. Dasi sem mu hvaležen, v kolikor je stvarno pojasnil svoje mnenje, (odstavek o latinskih šolah in o zgodovinskih študijah ne spada k stvari!), vendar moram popraviti nekatere njegove trditve, oziroma jih zavriniti kakor napčne.

Najprej priznam, da mi nista bili znani razpravi, priobčeni v goriških gimnazijalni programih l. 1902 in 1868; žal mi je sicer, da ju nisem čital, toda kako naj človek zve za take spise, ako ga nihče ne opozori nanje. Zelo koristno bi bilo, ako bi kdo sestavil seznamek vseh spisov in razprav, ki se pečajo z zemljepisom ali zgodovino naše dežele; na vsak način bi se tako zdatno lajšal trud vsakomur, ki se želi poslužiti dotičnih sestavkov.

Zažiganje blagoslovljenega oljčja

od prodajalnice „Kr. zadruge“. Imenoval jo je „betežco“, njeno blago „pofel“, itd.

Prej ko se je bil Gabršček poleti leta 1903 potegnil hladit v Kobarid, je še priporočal v „Soči“ bojkotiranje „Kr. zadruge“ s temi besedami: „Vsakdo danes ve, da pri trgovcu kupi lahko boljše in ceneje nego v „Kr. zadrugi“, ki ima „stalne cene“, ki morajo biti više nego pri kateremkoli trgovcu. Vsak trgovec gre lahko dosti pod „stalne cene“ v „K. z.“ — To je pristen bojkot slovenske trgovine! Smelo trdimo, da bi drugod tako zlobnega kvarljivca narodnega podjetja izbičali iz dežele, pri nas pa ima ta narodna filoksera v krogu nekkih kratkovidnežev še prvo besedo.

O tem bojkotu še nekoliko podrobnostij.

„Krojaško zadrugo“ smo ustanovili leta 1897 s skupnimi močmi in prvo leto sta bila dr. Tuma in Gabršček člana nadzorstva. Ko sta ta dva človeka razdelila goriške Slovence med „klerikalce“ in „naprednjake“, postala je tudi „Kr. zadruga“ naenkrat „klerikalna“, ker je nista mogla dobiti v pest, in pričel je boj proti nji. Avrelij Bisail, njun odločen somišljenik, je bil v zadrugi poslovodja, denarničar in disponent. Po njegovi krivdi je prišla „Kr. z.“ skoro do poloma... Načelstvo „Kr. z.“ je ponudilo 10. jan. 1903 upnikom 50% poravnavo ter naprosilo „Centralno posojilnico“, da bi hotela prevzeti izplačevanje teh odstotkov. „Centr. pos.“ je to prošnjo sprejela in prizadetim tvrdkam se je odposlala okrožnica s to ponudbo. S tem je pričela rešilna akcija „Centr. posojilnice“. Ona je prevzela pogajanje z upniki in prevzela plačevanje zadružnih dolgov ter gledala na to, da ji pripade blago in terjatve do pokritja stroškov, ki se naberejo. Izplačala je do 60.000 K raznim upnikom, a sama je bila prizadeta s 40.000 K. Za izdani denar je imela seveda pravico zahtevati dovoljnega jamstva. Z ozirom na ostudno gonjo proti „Kr. z.“ si je zavarovala svoje terjatve s primernimi sodnimi koraki. Sodni cenilec je cenil blago zadruge na 44.030 K. V smislu postavnih določb je ponudila „C. p.“ 25% več nego je bilo blago cenjeno, torej 55.078 K.

„Centralna posojilnica“ je blago prevzela in je zopet izročila „Kr. zadrugi“

mora smatrati za vražo vsakdo, kdor ve, kaj ljudstvo navadno misli pri tem. Vem za mnoge, ki mislijo, da oni dim prežene čarovnice, ki delajo v oblakih točo. Mnogi zopet trde, da ima dim čudotvorno moč, ki kar v zraku raztopi točina zrna. To so pa menda vendar vraže, ali ne?

Jezikoslovne opazke o krajevnom narečju sem izpustil iz važnih razlogov. Bil sem namreč premalo časa v Št. Mavru, da bi bil mogel temeljito obdelati to obširno polje; splošne in površne opazke pa bolje, da izostanejo; Sicer se pa dogovarjam o nekateri učitelji v goriški okolici, kako bi sčasoma nabrali in obelodanili važnejše posebnosti krajevnih narečij; zato sem pustil da oddelek tem mirnejšim srcem za primernejši čas. — Tudi g. ocenjevalec pravi, da misli kedaj pisati o jezikovnih posebnostih goriškega okraja. Lahko njemu, ki služi že nad 20 let v tem okraju; v tolikej dobi se že da kaj temeljitega sestaviti. Toda kakor bi rad kmalu videl objubljeno razpravo g. tovariša-ocenjevalca, se vendar bojim, da je ne čakamo, ako se bode bal — prenaljenosti!

v komisijonelo prodajo, ne zato, da bi pri tem delala dobiček, ampak zato, da bi po popolnem pokritju svojih terjatev vse dohodke obrnila v prid „Krojaški zadrugi“ in s tem rešila deleže ubogih zadružnikov.

To plemenito, človekoljubno akcijo „C. posojilnice“ so skušali „zli duhovi“ okoli „Soče“ na vsak način preprečiti. Njih načrt je bil priprost. „Kr. zadrugo“ so hoteli spraviti v konkurz, nje načelstvo v kazensko preiskavo, „C. posojilnico“ pa, ki je kreditirala „Kr. zadrugi“ do 115.000 K, v kritičen denaren položaj. Smrti „Kr. zadruge“ so bili že tako gotovi, da je „Soča“ že januarja leta 1903 besedičila o dvojem konkurzu v Gorici ter meseca marca naznanila, da g. Medvedovi s novim letom novo trgovino manufakturnega blaga v Gosposki ulici...

Tega gospoda so pridržali v Gorici, da bi „Kr. zadrugo“ podedoval ter nadaljeval trgovino v njenih prostorih. Zato je „Gor. lj. pos.“ odpovedala zadrugi prostore, katere ji je bila dala v najem za deset let. Tudi ta odpoved je jako značilna. Kakor je znano, je „Kr. z.“ skupaj z „Lj. p.“ kupila hišo v Gosposki ulici št. 7. Kmalu pa je „Kr. z.“ odstopila svojo polovico hiše „Gor. lj. posojilnici“ s pogojem, da jej posojilnica odstopi potrebne prostore za deset let v najem s pravico vknjižbe. V to je posojilnica privolila. Ker je bilo dogovorjeno, da se ima ta pogodba vknjižiti, se je sestavila tudi pismena pogodba, ki se je izročila poslovodji A. Bisailu dne 30. jan. 1900 z naročilom, da naj jo izroči posojilnici v podpis. Od tedaj ni bilo več pisemne pogodbe na dan. „Kr. z.“ se je seveda zanašala na moško besedo upravnikov „Gr. lj. posojilnice“, a tiso besedo snedli, sklicevaje se na to, da pogodba ni veljavna, ker se ni sestavila v pismeni obliki. Proti tej odpovedi se je „Kr. z.“ uprla in zmagala tudi v tretji inštanci. To je bil prvi neuspeh naših kovarnikov, a proti „Kr. z.“ niso še nehali rati. Le pogledjmo!

Ko je dobil Gabršček v roke seznam upnikov in date o zadrugi, je prigovalarjal upnikom, da tožijo zadrugo. Začetka se je slikal položaj zadruge kot obupen, da bi se bila tem lažje potisnila v konkurz. Ko pa je

Tudi jaz sem sedaj skoraj prepričan, da se ime Sabotin ni prelevilo iz „Samotin“; toda do tega prepričanja sem prišel vsled čisto drugih razlogov, nego jih navaja g. Balič. Kar omenja E. Seibert o „majestätisches Wächtepaar“ Skalnice in Sabotina, mi prav nič ne imponuje; kajti res je pa vendarle, da je vsa občina Št. Maver s Sabotinom vred tako osamljena, da je nekaj košček sveta zase. — Pravi razlog, da ime Sabotin najbrž ni postalo iz „Samotin“ pa tiči v našem jezikoslovju: *m* in *b* se namreč nikdar ne zamenjata. Jaz v svojem spisu sploh nisem razlagal izvora te besede, marveč sem le čisto na kratko omenil možnost njene izpeljave. Pretvarjal imena pa sploh nisem; povsod sem namreč dosledno pisal Sabotin.

Ime Sabotin pa ne hrani niti spomina na kako staroslovensko božanstvo, kakor misli g. ocenjevalec. „Sabotin“ skoraj gotovo, ni nič drugega, nego okrajšano „St. Valentin“. Znano je, da Slovenci še dandanes tu in tam pravijo Balant di Bolant mesto Valentin. — Torej: Sant Bolantin

vzela „Centr. pos.“ poravnavo v roke ter ponudila upnikom 50%, so začeli isti ljudje drugače informirati o stanju zadruge in naenkrat so trdili, da je zadruga aktivna in da se upnikom ni bati zgube. S tem so hoteli prepričati poravnavo, ki bi bila ugodna za „Kr. zadrugo“ in „Centralno posojilnico“.

Gabršček je informiral o zadrugi dunajski „Creditorenverein“. Pravni zastopniki tega društva so prišli v Gorico s predlogom v žepu, da se aretirajo vsi odborniki „Kr. zadruge“. Ko so se pa prepričali o faktu stanju „Kr. z.“, se niso mogli prečuditi nesramnemu postopanju goriških informatorjev.

Meseca februarja je vložil Gabršček pri sodnji ovadbo za konkurz, ker je videl, da drugače ne pride „Kr. z.“ do konkurza.

V kritičnem času pogajanj za poravnavo je sklenila „Trgovsko-obrtna zadruga“ tožiti Avrelija Bisaila zajedno s „Krojaško zadrugo“ za menico, katero je „Kroj. zadruga“ leta 1899 podpisala kot porokinja za Bisaila in na kateri je ta zaostal s plačili mesečnih obrokov. Sklenilo se je preganjati na vsak način „Kr. z.“ z eksekucijo, da se prisili konkurz. Niso pa sklenili zarubiti hranilne vloge, katero je tedaj imel Avr. Bisail pri isti „Trgovsko-obrtni zadrugi“. Zadružni odbornik J. K. je plačal iz svojega dolžno svoto — in do konkurza ni prišlo.

Vsi dosežani peklenški naklepi so se izjelovili. „Centralna pos.“ je poplačala dolgove „Kr. zadruge“, sprejela njeno blago in nadaljevala trgovino pod znanimi pogoji. A „zli duh“ ni še miroval. Ker je bil popolen vspeh rešilne akcije odvisen od nadaljevanja trgovine, je zahteval Gabršček od sodnje, da naj ustavi vsako daljno poslovanje na ime „Kr. zadruge“. Svoji vlogi je priložil „Sočo“ 15. julija ter pozval sodnijo, naj preišče, ali so trditve o „Kr. zadr.“ resnične. V tej številki „Soče“ govori člankar o „vrhuncu klerikalnega švindla“, o „strašanski klerikalni mahinaciji“, o „zgubi nad 100.000 K“, o „slepariji“ o „klerikalni brezobraznosti“ itd. Potem navaja še paragrafe zadružnega zakona o odgovornosti načelstva in o otvorjenju konkurza ter konča svoj članek z besedami: Rado-

Sabotin. Temu mnenju je pritrtil tudi odlični slovenski strokovnjak, ki je že pojasnil marsikatero zgodovinsko ime.

Važne Hermelindine listine, ki sta jo priobčila Trinko in Jušič l. 1890 v Vidmu, nikakor nisem prezrl, kakor misli g. Balič, marveč prav mrljivo sem jo prebiral in tuhtal ter prišel tako do prepričanja, da — „Zoden“ ni Sabotin, oziroma podsabotin ali Št. Maver!

Rutar pravi o tem doslovno: „— — Mingo iz Zodna (Zoden morda pokvarjeno iz Sob' n-Sabotin) — —“. Besedica „morda“ nam kaže, da je je Rutar sam dvomil o resničnosti te podmene. Jaz se pa drzno trdim, da Zoden ni nič drugega nego Soben (na Sobenca), to je selišče, obsegajoče 4 ali 5 hiš; leži prav blizu Št. Ferjana ob cesti proti Kojškemu. Gotovo je verjetnejše, da je takratni pisar zamenjal glasova (ali pa črki b in d, nego da bi bil popačil vso besedo „Sabotin“. To je tem verjetnejše, ker leži dotični kraj prav v Št. Ferjanski občini. Pravilno pisano ime Sabotin najdemo že v se-

vedni smo, ali storijo na to javno ovadbo svojo dolžnost tiste c. kr. oblasti, ki so dolžne varovati državljane pred — sleparijami!

Očividno je, da je hotel člankar s to ovadbo spraviti „Kroj. zadrugo“ v konkurz, njeno načelstvo pa v kazensko preiskavo. A tudi ta zlobni naklep se je razpršil v nič: sodnija ni ustavila delovanja zadruge, načelniki niso prišli v preiskavo. Gabršček nam poroča v „Soči“ 3. okt. 1903 o usodi svoje ovadbe takole: „Z ozirom na prvi članek v „Soči“ 15. julija sem bil zaslišan pred preiskovalnim sodnikom kot prič. Izjavil sem, da je bila „Kroj. zadr.“ aktivna, kar dokazujejo poznejši članki v „Soči“. Ker pa je bila „Kr. zadr.“ aktivna, ni nikakega razloga za kazensko preganjanje članov načelstva, zato v tem pogledu ni daljših posledic.“

Kaj sledi iz tega? Da je Gabršček vendar zbal kot prič. ponavljati laž, da je „Kr. zadr.“ pasivna. Mož, ki je trdil v „Soči“ 15. julija, da „nima „Kr. zadr.“ niti krpice blaga več, pač pa pri „Centralni pos.“ še 63.000 K dolga“, se je zbal pred sodnijo paragrafov in izjavil, da je „Kr. zadr.“ aktivna.

Ozrmo se še enkrat na ta najostudnejši boj na našem gospodarskem polju. Na eni strani vidimo razumne nesebične može, ki skušajo slovensko trgovino rešiti pogina, na drugi strani, pa od strasti zaslepljene kovarnike, ki so uporabili vsa, tudi najpodlejša sredstva, da bi uničili slovensko zadrugo.

In zdaj piše „Soča“ članke pod naslovom: „Klerikalni boj kot — napredno rodoljubje!“

Ali ne dokazuje že ta kratka zgodovina „Kroj. zadruge“, da bi se moral „Sočin“ članek glasiti: „Gabrščekov boj kot — klerikalno rodoljubje?“

Toda dovolj o tem!

Preidimo k „Centralni posojilnici“.

Glagoljsko vprašanje in krški škof dr. Mahnič.

Znano je vsem onim, ki se količkaj pečajo z javnimi zadevami in sploh s političnimi in cerkvenimi vprašanji, da traja že več let zaporedoma prav strastna gonja proti glagoljici, proti kateri je napela vse svoje moči v prvi vrsti italijanska iredenta. Ker se je pa krški vladika monsgr. dr. Mahnič odločno postavil na branik že od več stoletji obstoječih pravic staroslovenske božje službe, obrnjena je v zadnjem času ost vseh napadov v prvi vrsti na njegovo osebo. Posebno značilno je pa dejstvo, da se se pridružili v najnovejšem času iredentovski in židovski gonji zoper glagoljico tudi takozvani katoliški listi, izhajajoči, bodisi v Italiji, ali pa tudi v našem Primorju, kakor „La Civiltà Cattolica“, „La Voce Cattolica“, „L' Amico“, „La Voce“ in

znamku posestev plemenitih rodbin gorških iz l. 1288 Coronini namreč poroča, da je podelil grof Albrecht II. imenovanega leta plemenitniku Burgilinu iz Pevne dva gozda na gori Sabotinu. (Czörnig, str. 633). Hermelinina listina je sicer dobrih 100 let starejša, a vendar dokazuje Coroninijevo poročilo, da so že v onih časih pravilno pisali ime Sabotin.

V zmoti, da je Zoden-Sabotin, izvajal je g. Balič po svoje razne sklepe in zaključke, ki so pa krivi, ker temelje na napačni podstavi. Tako meni n. pr. da je dala morda opatinja Hermelininda sezidati kapelico sv. Mavra, o kateri trdi, da je stala poprej nego cerkev sv. Valentina. — Pritrjujem mnenju, da l. 1169 še ni bilo imena Št. Maver, a tudi leta 1288 ga še ni bilo in 1365 najbrž tudi še ne! Prav to pa dokazuje, da je bila cerkev sv. Valentina sezidana že davno prej; in ime Sabotin (= St. Valentin!) je pač tudi krepek dokaz zato. Vsled tega vstrajam pri trditvi, da so kapelico sv. Mavra dali sezidati šele plem. Grabni po l. 1365, in da je šele tedaj nastalo ime Št. Maver.

„L' Avvenire d' Italia“. Vse to pa je nepotilo krškega vladika monsgr. dr. Mahnič, da je izdal minole dni v svojem uradnem listu „Acta curiae“ posebno pismo, ki se doslovno v prevodu tako-le glasi:

„Znano je častnim duhovskim soprobratom, da neki listi, ki sicer zastopajo katoliško stvar, že dva meseca jako hudo in žaljivo napadajo mene in krško škofijo; na piko so uzeli ono, kar je pri nas v liturgiji nepretrganim običajem postalo stalno, ter sumničjijo krške duhovnike.

Da vedo častiti bratje duhovniki in drugi, ki čitajo ta „Acta“, kaj vam vse podtikajo in kakega orožja se poslužujejo dotični listi z namenom, da uničijo naše dobro ime in naše zakonite odredbe glede staroslovenskega jezika, zdi se nam potrebno in umestno, da objavimo na tem mestu nam in drugim v večer spomin nekaj odstavkov, ki se tičejo tega vprašanja.

„Agitacija proti latinskemu jeziku, zdi se nam, je prišla do vrhunca v krški škofiji, akoravno je v nji osem desetink Italijanov.“

„La Civiltà Cattolica“ piše dne 7. oktobra: Dnevnik, ki se tiska v Palju in je glasilo duhovnikov v krški škofiji imel je drznost napisati: To pismo dokazuje očito svete namene presvetih v Rimu za duhovni blagor naroda hrvatskega. Morda bi mu dali svoj blagoslov, ko bi pokazalo malo dobre volje za Italijo mater-zemljo papežev. Toda naznanjamo prečastnim v Rimu, da se hoče v prašjanju glagoljice hrvatski narod sam brigati za duševni in telesni blagor.“

„La Voce Cattolica“ je objavila v št. 223: „L' Amico“ piše: Sv. oče se je dal natanko poučiti o sedanji verski anarhiji glede liturgičnega jezika (v krški škofiji).

Dalje piše „La Voce“: „Duhovniki krške škofije so opustili latinski jezik ter se z dušo in telesom vrgli v naročje glagoljice... V krški škofiji je liturgično vprašanje v korist glagoljice prišlo v zadnjih letih do vrhunca svojih namenov, tako da se je ondi pričela že neodpustljiva zloraba... V krški škofiji se je pojavila liturgična revolucija. Stvar je taka, da ne more iti dalje, sicer zabrede v apostazijo... Hrvaška gospoda v krški škofiji bi hotela, da sta sama sv. Ciril in Metod v raj; brez kesa puste zakopati kristjana kot psa, ako ne odbrava hrvaški obred...“

„L' Amico“: Trditev, da je lošinjska cerkev bila glagoljskega obreda do leta 1804, naravnost nasprotuje zgodovini.

„L' Avvenire d' Italia“: „Hrvaški duhovniki so uporniki. Elen del duhovniških politikov ne pozna meje, ne poslušnosti in spoštovanja do obredov, ki jih je določil papež Leon XIII.“

Ti listi so mi večinoma prišli slučajno v roke; brez dvojbe so še drugi, ki pišejo enako. — Večini teh listov sem

Podpis duhovnika Ivana iz Solkana („de Celkan“) na Hermelinini listini tolmači g. Balič tako, da je bil Ivan duhovnik v Št. Ferjanu, in da so mu bili gotovo tudi Podsabotinci in Št. Maveri izročeni v duhovno oskrbo. Kolikor je meni znano, je bila duhovnja v Št. Ferjanu ustanovljena šele l. 1694. V 12. stoletju pa je bila tam podružnica, kamor so hodili ob gotovih dneh opravljati službo božjo — kaplani iz Solkana, kakor so hodili tudi k sv. Valentinu. To nam spričuje že pridevek ali priimek duhovnika Ivana „de Celkan“.

Tako razumem jaz tudi v šempetarski krstni knjigi vpisano opazko duhovnika Filipa Maraže, ki je zapisal, da gre za kooperatorja k sv. Valentinu na Sabotin (1591).

Ustnega izročila o redovnikih, ki so baje bili pri sv. Valentinu, ni smeti kar tako meni nič, tebi nič imenovati prazno bajko. V Št. Mavru se je ohranilo od roda do roda poročilo o menihih, ki so bivali na Sabotinu. Res, da doslej ni bilo mogoče najti nikjer pisanih do-

poslal popravke na pojedine točke. Deloma so jih objavili, a dodali so druge še večje laži. Eni jih sploh niso objavili, marveč so dalje in huje napadali.

Tako postopanje se samo obsoja. Kar se tiče statistike, v naši škofiji, ni osem desetink Italijanov, ampak samo dve. Kar se tiče zgodovine, je navadna laž, kar se tiče moje duhovščine, je zlobna kleveta, kar se tiče mene, je težka osvada, ki je naj Bog odpusti njenemu začetniku.

Gornje trditve večinoma nosijo na sebi znak laži in klevete. Na te ne odgovarjam v javnih listih. Opozarjam le na to, da je sv. zbor za obrede izjavil z dekretom z dne 19. septembra 1903 na škofe goriške nadškofije: „Da povsem obsoja vsako agitacijo (glede liturgičnega jezika), ki ima namen, vplivati na sodbo sv. stolice.“

Ako se toraj obsoja vsaka agitacija, obsoja se brez dvojbe ne samo agitacija za, nego tudi proti staroslovenskemu jeziku. Edino sv. stolico priznam nad seboj in njej sami sem dolžan polagati račun o tem, kar se je pri nas zgodilo glede liturgičnega jezika. Naj torej tožitelji moji in krškega duhovništva vložijo tožbo pri sveti stolici, kjer hočemo odgovarjati za vse, kar delamo.

Sam hočem poslati to moje pismo sv. očetu z željo in prošnjo, da prične preiskavo o pojedinih stvareh; pa nas naj obsodi ali oprost.

Konečno izjavljam, da odslej naprej ne bodem najmanj odgovarjal na to, kar pišejo razni listi o liturgičnem jeziku v moji škofiji; pripravljen sem odgovor dati samo onemu, ki ima pravico pozvati me na odgovor.“

Dopisi.

Iz Kanala dne 7. januarja 1906. — Narodna čitalnica v Kanalu se je po dolgem molčanju zopet oglasila. Včeraj dne 6. t. m. priredila je predstavo, ki je res originalna, nenačrtna na slovenskem odru. — Bil je to A. Kosi-jev oratorij: „Letni časi“, ki je res mičen in zanimiv takó po svoji vsebini, kakor tudi po svoji sestavi. Po vsebini je čisto priprosto in naravno opevanje najvažnejših pojavov vsakega letnega časa. Sestavljen pa je takó, da sestoji iz: prologa, štirih letnih časov (koti se posamezno opevajo) in epiloga. Vsak del sestoji zopet iz deklamacije in petja. Na splošno se je oratorij obnesel dokaj dobro. Lep nastop je imela gospica Augustina Ivančič v prologu, kakor tudi v epilogu. Dasi najmlajša, je nastopila prva ter s posebno gotovostjo rešila svojo vlogo. — Prese netila nas je predstavateljica pomladi g. Marija Podbršček se svojim cvetočim kostumom. Zdelo se je, kakor da gledamo posebljeno pomlad. Tudi g. Valerija Garlati je častno rešila svojo nalogo.

kazov, toda v dominikanskem redu samem še živi izročilo, da so imeli nekaj posest v Št. Mavru in beneficij pri sv. Valentinu. Č. g. vikar-zlatomašnik Mašera mi je povedal, da je živel pred mnogimi leti v Gorici star in zelo učen dominikanec, Nemeč po rodu, ki mu je mnogo pripovedoval o tem samostanu. Storil sem tudi potrebne korake, da iz dobrega vira konečno pozvem pravo resnico o tej, vsekakor zanimivi zadevi. Potem porečemo šele, da je stvar končana.

Trditev; da redovniki ne smejo opravljati v kakem kraju dušebrižnega posla brez izrečnega dovoljenja dotičnega župnika, je sicer resnična, toda v našem slučaju ničesar ne dokaže. Če so bili redovniki kedaj pri sv. Valentinu, imeli so pač tudi potrebna dovoljenja. — Dalje pravi g. ocenjevalec, da je bilo poslopje, imenovano „kora“ premajhno za meniški hospic. To se čudno čita, ako kmalu nato trdi, da je bilo isto poslopje dosti prostorno za prenočišče romarskim tramam, ki so prihajale v Št. Maver na večer ter odšle zgodaj zjutraj na hrib. Omeniti pa je treba, da je bila „kora“ le del dotičnega poslopja.

Predstavljal je vroče poletje. Njen nastop kakor tudi njena deklamacija je bila bolj resna in odločna, kakor to terja vroči in trudapolni poletni čas. Poseben dar za deklamacije kaže g. Eliza Ivančič, ki je opevala veselo jesen. Njen glas je prijeten in predavanje jasno in razločno. Popolnem miren in naraven nastop je imela g. Marija Manzoni, ki je prevzela deklamacijo o zimi. Občudovali smo vsi njeno milobo in zvonki glas. — Petje spremljevanjem orkestra c. kr. pešpolka št. 47. iz Gorice se je pod vodstvom slavno znanega pevovodje gosp. M. Zega obneslo naravnost impozantno. Vsaka kitica je bolj ugajala. Res! petje je sicer priprosto; a tako mično, da ne naveliča. Več bi bili pričakovali od g. govornika. — Takih veselje si želimo še več. Z dobro voljo in pridnostjo se veliko doseže. H koncem bodi povedano, da je bila vdeležba kljub neugodnemu vremenu ogromna. Prostorov je primanjkovalo. — Narodna zavednost se budi tudi med nami. Takó pevci, kakor tudi deklamatorice so želi burno pohvalo.

P...

Sv. Lucija ob Soči. — V četrtek popoldne smo vendar po tolikem času zagledali prvič — železniški stroj. — Radovednega občinstva se je zbralo mnogo na vseh točkah, odkoder je lep razgled na prog in postajo, da vidijo najnovejšo čudo v naših gorah. — Inženirji so jako zadovoljni s prvimi poskusi vožnje, ki so se izborno obnesli. Železni mostovi so se le malo udali, kameniti pa skoraj nič. — Toda v obče se bolj hvali delo okoli Sv. Lucije, Bače, nego gori proti Grahovem.

Nekateri slovenski listi hočejo nekako olupšati blamažo, ki se je dogodila pri gradbi betonskega mosta čez Idrijco. — Zakaj prikrivati in tajiti! — Dejstvo je, da se je prvotni načrt popolnoma ponesrečil. — Strokovnjaki sodijo isto — v privatnih pogovorih!! — Naj uredništva slovenskih listov ne verjamejo vse nam nasprotnim listom, iz katerih zajemajo večkrat svoje novice. — Tudi cigan hvali svojega konja.

Politični pregled.

Vollna reforma.

V četrtek so imeli nemški poslanci iz Češke in Šlezije v poslanski zbornici posvetovanje o razdelitvi volilnih okrajev. Razdelitev, kakršno si žele, predložil je v petek posl. Günther ministru notranjih zadev grofu Bylandt-Rheidtu — Voditelji poljskega kluba so tudi prišli na Dunaj, ter se začno v kratkem konferenci z baronom Gautschem. H konferenci pride tudi gališki namestnik grof Potocki. Ta teden se začne ministerski predsednik posvetovati tudi z voditelji skupin gosposke zbornice zaradi reforme gosposke zbornice.

Vže danes pa se bavijo listi jako živahno s tem vprašanjem in prinašajo razne podatke o razdelitvi mandatov na

G. Balič pogreša opisa podsabotinske občine. Resnica, spis bi bil potem popolnejši in obširnejši. Toda še popolnejši bi bil, ako bi obsegal kar vse podgorsko županijo. Pomisliti pa treba, da sem sestavljal spis za „Letno šolsko poročilo“; odmerjen mi je bil torej tako čas kakor prostor. Zato sem omenil Podsabotin le toliko, kolikor je bilo potrebno v pojasnilo Št. Maverskih razmer. — Želim pa, da bi se sedaj kdo drugi potrudil in opisal natančneje Podsabotin, oziroma druge občine ter županije. Lepo in koristno bi bilo, ko bi imela vsaka slovenska občina svoj zemljepisni in zgodovinski opis; iz teh bi se dala posneti skupna slika naše krasne in raznih zgodovinskih zanimivosti polne domovine. Zato pa na delo, kdor čuti kaj veselja in sposobnosti, ne oziraje se na to, ali je drsal gotovo število let šolske klopi ali ne!

Tolmin, 6. januarja 1906.

Ant. Kutin.

Tržne cene.

Za 100 kg.

Kava: Ceylon . . .	K 294—	do	300—
" Portorico . . .	" 260—	"	280—
" Santos . . .	" 210—	"	230—
Slakdor . . .	" 76—	"	80—
Otrobi debele . . .	" 12—	"	14—
drobne . . .	" 12—	"	13—
Petrolij v sodu . . .	" 42—	"	43—
" zaboju . . .	" 13—	"	13 50
Moka ogerska:			
št. 0 K 30 40 št. 1 K 29 20 št. 2 K 28—			
" 3 " 27 20, " 4 " 26 40 " 5 " 25 20			
št. 6 K 23 20.			

Ivan Bednařik
 priporoča svojo
knjigoveznicu
 v Gorici
 ulica Vetturini št. 3.

Fani Drašček,
 zaloga šivalnih strojev
 Gorica, Stolna ulica hi. št. 2.

Prodaja stroje tudi na tedenske ali mesečne obroke. Stroji so iz prvih tovarn ter najboljše kakovosti. Priporoča se slav. občinstvu.

I. Primožič
 slovenski optikar v Gorici
 ulica Vetturini 3,

priporoča č. duhovščini in sl. občinstvu v mestu in na deželi svojo veliko zalogo **optičnih izdelkov** in sicer vsake vrste očal, barometre, toplomerje, zdravniške toplomerje, daljnogleda, vage za vino, žganje itd. *Sprejema naročila in poprave in pošilja na dom.*

„Centralna posojilnica“
 registrovana zadruga v Gorici, ulica Vetturini hiš. šte. 9.

Posojuje svojim članom od 1. novembra 1905 dalje: Na mesečna odplačila v petih letih in sicer v obrokih, ki znašajo z obrestmi vred, za vsakih 100 K glavnice 2 K na mesec.

Posojuje svojim članom od 1. aprila 1905 dalje: **na menico po 5¹/₂%**, **na vknjižbo pa po 5%** z ¹/₈% upravnega prispevka za vsakega pol leta. Obrestna mera za hranilne vloge ostane nespremenjena.

Samo enkrat poskusi
 naj vsakdo kupiti svoje potrebščine pri tvrdki
J. Zornik, Gorica, Gosposka ulica 7,

in nikdar več ne bode iskal drugod boljšega, lepšega in kakovosti primerno cenega blaga, kakor se tu dobi.

Došle so uže zadnje novosti modnega blaga za **jesensko in zimsko sezono v nedosegljivi izberi**

kakor: krasni okraski za obleke najnovejše mode, čipke, ovratniki iz čipk, bordure, svile, pasovi itd. Raznovrstno belo in Jaeger-perilo, rokavice usnjate in cvirnate, nogavice, krasne ovratnice, hlačniki, žepne rute, solčniki, dežniki, moderci, predpasniki, domači čevlji itd. Zaloga je preskrbljena z vsemi potrebščinami za g. šivilje in krojače, kakor, igle, cvirn, svile, fodre, gumbe, trakove itd. Raznovrstno blago za vozenje itd.

Prosiva zahtevati listke!

Največja trgovna z železjem
KONJEDIC & ZAJEC
 Gorica v hiši Monta.

Priporoča stavbeni Cement, stavbne nositelje (traverze), cevi za stranišča z vso upeljavo, strešna okna, vsakovrstne okove, obrtniško orodje, železo cinkasto, železno pocinkano medeno ploščevino za napravo vodnjakov, vodovodov, svinčene in železne cevi, pumpe za kmetijstvo, sadjerejo in vinorejo, ter vsakovrstna orodja.

Cene nizke, solidna postrežba!

Eno krono nagrade izplačava vsakemu, kdor dokaže s potrdili najine nove ameriške blagajne, da je kupil pri naju za 100 kron blaga.

Prosiva zahtevati listke!

Dajte otrokom

tečne testenine Žnideršič & Valenčič-a ako jih hočete imeti zdrave in rudečelične.

„Vzajemna zavarovalnica v Ljubljani“

Dunajska cesta 19 — v Medjatov hiši v pritličju — Dunajska cesta 19

Vsprejema:

1. Zavarovanja vsakovrstnih poslopij, premičnin in pridelkov proti požarni škodi;
2. Zavarovanja zvonov proti vsakoršni poškodbi in
3. Zavarovanja za nižjeavstrijsko deželno zavarovalnico na Dunaju za življenje in za nezgode.

Pojasnila daje in vsprejema ponudbe ravnateljstvo zavarovalnice ter postreže na željo tudi s preglednicami in ceniki. *Ta edina slovenska zavarovalnica sprejema zavarovanje pod tako ugodnimi pogoji, da se lahko meri s vsako drugo zavarovalnico.*

V krajih, kjer še ni stalnih poverjenikov se proti provziji nastavljajo spoštovane osebe za ta zaupni posel. Postavno vloženi ustanovni zaklad jamči zavarovalcem popolno varnost.

Svoji k svojim!

Glavno zastopstvo za Trst, Goriško in Istro pri g. Dragotinu STAREC, Trst, Via Valdirivo 16.

Rojaki Slovenci! Pristopajte k domači zavarovalnici!